

Romeinsche recht afkomstig, is voor alle arbeiders, thans ook voor de zeelieden, vervangen door de afzonderlijke arbeids-overeenkomst. De wet houdt zich niet alleen bezig met het aangaan en losmaken der verhouding maar bevat allerlei bepalingen, die de verhouding der partijen gedurende haar samenwerking regelt. Dat heeft trouwens in het oude zeearbeidsrecht nooit ontbroken; het zeearbeidsrecht heeft ongetwijfeld veel meer de sociale elementen bewaard dan elders het geval was. (Cf. art. 397 sub 8ste., 9de., 12de., 13de., 14de., art. 401, 403, 404, 423, 424, 425, 426, 428, 440, 444, e. d. g. van het oude Wetboek van Koophandel). Er is echter meer; diezelfde verhouding tusschen partijen is men gedurende tal van jaren bezig te regelen langs anderen weg. In de collectieve arbeidsovereenkomsten ter zee vindt men bepalingen omtrent arbeidsduur, diensttijden, verdeling der werkzaamheden, loon, overuren, voedinggeld, arbitrage enz., dat wil zeggen, dat de bedrijfs-genooten naast en met de wettelijke regeling tot ruggesteun, zelf zich met de algemeene regeling der arbeidsverhouding intensief bemoeien. Daarmee is de eenheid van het bedrijf als een eigen verband, dat rechtsregelen schept, welke de arbeidsverhouding nader bepalen, in het leven getreden. Wanneer ik verder let op de zee-ongevallenwet, op de schipperswet, de schepenwet, de onderwerpen der internationale conferenties, dan zie ik, dat ook daar de arbeidsverhouding object van regeling is. Die arbeidsverhouding zegt ons als het ware, dat dat alles bijeenbehoort, en Gierke leert mij, dat ik dit kan begrijpen, wanneer ik de arbeidsverhouding in het licht van het verleden zie. Dat optreden van het element van gezag, van verbandsvorming, van beroepsgemeenschap, van bescherming, dat verre overschrijden van de grenzen van het verbintenissenrecht, ook dat optreden van de eenheid, als middel tot maatschappijopbouw, is niet iets toevalligs. Sedert 1918 hebben verschillende Duitsche schrijvers dan ook gepoogd het arbeidsrecht als een geheel afzonderlijk deel van het recht te bewerken. Object is steeds de arbeidsverhouding tusschen partijen, waarvan de een in dienst van den ander is getreden of bestemd is te treden. Op het personenrechtelijke en het element van verbandsformatie wordt volle nadruk gelegd.

Ten tweede. De arbeidsverhouding verkeert allermint in een toestand van rust. Over de verplichtingen over en weer, over de plaats van partijen in het verband, wordt gestreden. Wel